

1 **Sunn hundeavl i dagens samfunn**

Astrid Indrebø

2 **Hvordan ser samfunnet på moderne hundeavl?**3 *Ser de på rasehunder som en viktig ressurs i samfunnet?*4

Funksjonelt friske hunder.....

...med rasetypisk konstruksjon og mentalitet...

...som kan leve et langt og lykkelig liv ...

...til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet

5 **Men hva gjør NKK for helse og sunnhet hos hundene våre?**6 **«DET ER TYPISK NORSK Å VÆRE ÆRLIG....***...men vi kan bli enda bedre!»*7 **Samfunnet etterspør informasjon og opplæring – hva gjør NKK?**

- 4 veterinær ansatt i full tid
 - Hvorav en for tiden er stipendiat i genetikk på NMBU Veterinærhøgskolen
- Pluss 1 i deltid
 - Som er professor i medisinsk genetikk
- Informasjon og forskning om
 - Helse
 - Atferd
 - Genetikk
- Nært samarbeid med
 - NMBU – Veterinærhøgskolen
 - Utenlandske vitenskapelige institusjoner

8

Raseklubber – avlsråd

- NKKs Avlsråds kurs ca hvert 2. år (siden «tidens morgen» - 1988)
- Raseklubbene – styret med sitt avlsråd – er GRUNNSTEINEN i norsk raseavl
- Klubbene vedtar retningslinjer for avl
 - Bør vedtas på klubbens årsmøte
- Klubbens årsmøte bestemmer om det skal søkes om sentrale krav til foreldre dyr for registrering av valper
- Samarbeid

9 **Samfunnet etterspør informasjon og opplæring – hva gjør NKK?**

- Sentrale seminarer for alle
 - Hund og Helse 1990
 - Oppdrett og ansvar 1992
 - Valpens Helse og Utvikling 1996

- Hund og Samfunn 1998
- Atferd 2001
- Atferd og Helse 2004 – Sunnhet, etikk og dyrevelferd
- Hund og Helse 2006
- Atferd 2012
- Dyrevelferdseminar 2014
- Atferd 2014 – født sånn – eller blitt sånn?
- Atferd 2016 – født sånn eller blitt sånn?

10 **Samfunnet etterspør informasjon og opplæring – hva gjør NKK?**

- Regionale kurs
 - Oppdretterkurs (siden 1992)
 - Genetikk, forebyggende helsearbeid, avl, reproduksjon, fødsler, spedvalper, kontrakter etc
 - Kynologikurs (siden slutten av 90-tallet)
 - Læren om hund – genetikk og anatomi
 - Foredrag på raseklubbens oppdretterseminarer

11

- NKKs Forskningsforum Hund – et årlig kveldsseminar siden 1993
- Gratis adgang for alle
- Fagfolk, studenter, hundeklubber, oppdrettere, eiere
- *Samarbeid til hundens beste*
-

12 **Raseklubbene jobber med**

- Informasjon
 - Til medlemmer, nye valpekjøpere – og samfunnet
- Retningslinjer/regler for avl på klubbnivå
- Frivillige helsetester
- Krav til helsetester for registrering av valper (godkjennes på klubbens Årsmøte, søknad behandles av NKKs Sunnhetsutvalg)
- Helse- og atferdsundersøkelser (i samarbeid med NMBU Veterinærhøgskolen)
- Bruksprøver, jaktprøver etc
- Veileder i avlsspørsmål
- Oversikt over rasens utvikling og helseutfordringer
- Valpeformidlig
- Omplussing
- Rasespesifikke avlsstrategier (RAS)
-

13 **«Straffes» klubber av samfunnet fordi de legger ned et stort arbeid med å finne og formidle helseinformasjon bl.a. i RAS?**

- NKKs lover: *NKKs arbeid skal preges av frivillighet, demokrati, åpenhet, lojalitet...*
- Det er vår plikt som raseklubb å skaffe så mye helse-info som mulig og formidle dette bl.a. gjennom RAS

- Ta også med sykdommer som har vært et problem – og hvordan dette er løst/forbedret (f.eks. gjennom DNA-tester, bruk av HD-indeks, avlsrestriksjoner etc)
- Har dere info fra utlandet, hvor ting kanskje er verre enn hos oss, ta det med
- Det er også klubbenes plikt å utarbeide strategier for hvordan ting kan forbedres – og følge opp disse strategiene
-

14 «NKK registrerer helseresultater bare for et par sykdommer»

Sitat bl.a. fra

Dyrebeskyttelsen, professor Odd Vangen

15

Helseresultater i DogWeb – åpen for alle

Skjelettsykdommer

- HD (forbud mot bruk av sterk grad) (krav om kjent status for avlshund for > 70 raser; HD-indeks beregnes for >40 raser)
- AD (forbud mot bruk av sterk grad)
 - Krav for berner sennenhund, hvit gjeterhund, labrador retriever, newfoundlandshund, sankt bernhardshund
- Spondylose (boxer)
- Forkalkede intervertebralskiver (dachshund)
- Patella-luksasjon (forbud mot bruk av sterk grad)
 - Krav om kjent status før bruk i avl hos.....
 - Affenpinscher (f.o.m. 01.03.2021), bichon havanais (f.o.m 01.04.2016),
 - Chihuahua korthåret og chihuahua langhåret (f.o.m 01.01.2016),
 - Dvergpinscher (f.o.m 01.04.2019), engelsk bulldog (f.o.m 01.07.2017),
 - Fransk bulldog (f.o.m 01.07.2017), griffon belge (f.o.m. 01.03.2021)
 - Griffon bruxellois (f.o.m. 01.03.2021), jack russel terrier (f.o.m 01.01.2019)
 - Japanese chin (f.o.m. 01.03.2021), king charles spaniel (f.o.m. 01.03.2021),
 - Kleinspitz (f.o.m. 01.03.2021), mittelspitz (f.o.m. 01.03.2021)
 - Xoloitzcuintle (meksikansk nakenhund), variant liten og mellom (f.o.m. 01.03.2021)
 - Mops (f.o.m. 01.01.2020), papillon (f.o.m. 01.03.2021),
 - Petit brabancon (f.o.m. 01.03.2021)
 - Phalene (f.o.m. 01.03.2021),
 - Prazsky krysarik (f.o.m. 01.03.2021)
 - Russisk tsvetnaya bolonka (f.o.m 01.01.2017)
 - Yorkshire terrier (f.o.m. 01.08.2021)

–

16 Samfunnet etterspør informasjon

Helseresultater i DogWeb

- Øyelysning (ECVO)
 - Krav hos...
 - Amerikansk cocker spaniel (f.o.m 01.04.2014), amerikansk vannspaniel (f.o.m 01.04.2014)
 - Bichon frisé (f.o.m 01.01.2013), bichon havanais (f.o.m 01.04.2016), bolognese (f.o.m 01.04.2016)
 - Clumber spaniel (f.o.m 01.04.2014), cocker spaniel (f.o.m 01.04.2014), coton de tular (f.o.m 01.04.2016)

- Dvergpinscher (f.o.m 01.04.2016), dvergschnauzer (alle fargevarianter) (f.o.m 01.04.2016)
- Engelsk springer spaniel (f.o.m 01.04.2014), field spaniel (f.o.m 01.04.2014)
- Grand danois (f.o.m. 01.06.2021), irsk vannspaniel (f.o.m 01.04.2014)
- Minature american shepherd (f.o.m 01.07.2019), lagotto romagnolo (f.o.m. 01.08.2021)
- Lhasa apso (f.o.m 01.01.2018), norsk buhund (f.o.m.01.08.2021)
- Norrbottenspets (f.o.m 01.01.2014), pincher (f.o.m. 01.01.2020), russisk tsvetnaya bolonka (f.o.m 01.01.2017)
- Samojed (f.o.m 01.07.2017), sussex spaniel (f.o.m 01.04.2014)
- Tibetansk spaniel (f.o.m 01.04.2014), welsh springer spaniel (f.o.m 01.04.2014)

•

Klubber kan også søke om

- Krav til kjent DNA-status
- Krav til kjent BOAS-status
- Krav til kjent hjertestatus
- Begrensninger på antall avkom etter en hund
- Begrensning på innavlsgrad

17 **DNA-status for sykdom i DogWeb**

18 **DNA-status for sykdom i DogWeb**

19 **DNA-status for sykdom i DogWeb**

20 **DNA-status for pelstyper og pelsfarger**

21

22 **Men er dette nok???**

23 **Raseavlens har vært utsatt for massiv kritikk fra samfunnet gjennom mange år**

24

- Jeg mener det er positivt at helseproblemer hos hund får oppmerksomhet i media (men et sted går grensen...)
 - Det er åpenbart at det finnes utfordringer hos en del raser
 - Like åpenbart bør det være at det finnes helseutfordringer på uregistrerte rasehunder og blandingshunder
 - NKK sammen med raseklubbene har igangsatt en rekke tiltak for å reversere usunn utvikling
- Vi mener kunnskapsformidling er vårt viktigste virkemiddel
 - Arbeidet med RAS som kartlegger utfordringer i hver enkelt rase, og fastsetter mål og tiltak for å redusere dem
 - Åpenhet gjennom DogWeb
- Brev til Mattilsynet 2015 der vi ba om rapportplikt for veterinærer på operasjoner i luftveiene forårsaket av eksteriøre overdrivelser, samt obligatorisk chip-merking av alle hunder
 -

- Flere møter med Landbruks- og matdepartementet
 - Helseutfordringer hos hund i Norge
 - Hundeloven
- Hundevelferd er i fokus på utstillinger
 - BSI: Breed specific instructions regarding exaggeration in pedigree dogs

25

- Avlsmessig fremgang kan ikke skje over natten
 - «NKK ser tegn til at situasjonen har forbedret seg noe, men det vil ta flere år før man ser full effekt av de tiltakene som allerede er igangsatt»
- NKKs etiske grunnregler sier at «kun funksjonelt friske hunder (mentalt og fysisk) skal brukes i avl» - *er vi flinke nok til å overholde dette?*
- NKKs avlsstrategi sier at dersom en oppdretter mener en hund ikke har evnen til å føde på egenhånd, så skal den ikke pares...
 - Det er raseklubbens oppgave å følge opp dette
- NKK og raseklubbene er fullstendig klar over de utfordringene som finnes, og arbeider hver dag for å eliminere eller redusere dem
- Fortsatt samarbeid mellom veterinærer, myndigheter, raseklubber og oppdrettere er helt essensielt
- *Vi har alle et ansvar!!*

26 **NKK sendte i juni 2015 brev til Mattilsynet**

- «Anmodning om innføring av rapportplikt på operasjoner i respirasjonsorganene forårsaket av eksteriøre overdrivelser (brachycephalsyndromet) samt obligatorisk chip-merking av hund»
- NKK informerer i brevet om
 - Hva som står i rasestandardene
 - Hva NKK og raseklubber gjør (den gang var det bl.a. kondisjonstest, nå er det BOAS-gradering)
 - BSI
 - Kun effekt på registrerte hunder
 - Størst effekt på de som går på utstilling
 - NKK ønsker å utelukke fra avl opererte hunder

27 **NKK sendte i juni 2015 brev til Mattilsynet**

- Hva med uregistrerte og blandingshunder?
 - Rapportplikt og obligatorisk ID-merking – åpen database
 - ID-merking er obligatorisk ved registrering i NKK (siden ca 1995) og ved utstedelse av hundepass – ellers ikke i Norge (men i mange andre land)
 - Enhver som kjøper en valp – rasehund eller blandingshund – må kunne kreve at oppdretter opplyser om foreldrenes chip-nummer

- Kan gå inn i den åpne databasen og sjekke om foreldrene er operert
- NKK sa seg villig til å drifte den åpne databasen

28 Svar fra Mattilsynet noen måneder senere

- Kortversjon av svaret: Nei
- Mattilsynet erkjenner NKKs engasjement for å motvirk effekter av uheldig avl
- Hele brevet og svaret – se nkk.no
- *Hvis svaret fr MT hadde vært ja – da hadde vi kanskje sluppet å møte i tingretten.....*

29 Møte med Landbruks- og matdepartementet 25.10.2018

- Tilstede:
 - Statssekretær og avdelingsdirektør i LMD
 - Generalsekretær i Den norske veterinærforening
 - Seksjonssjef i dyrevelferd, Mattilsynet
 - NKK
- Tema: Helseutfordringer hos hunder i Norge
- Et svært godt og konstruktivt møte, hvor det også ble satt fokus på den uregistrerte avlen
-

30 NKK foreslo følgende tiltak

- Obligatorisk ID-merking av alle hunder senest ved 8 ukers alder
- Vurdere innføring av hunderegister for å få en oversikt over totalpopulasjonen av hunder i Norge
- Meldeplikt på hunder operert for alvorlige arvelige lidelser i eget register, for å kunne ta disse ut av avl
- Midler til forskning på hund
- Midler til økt informasjon til valpekjøpere og hundeeiere

31 Stortingets spørretime januar 2019

- MDG stiller kritiske spørsmål angående usunn hundeavl
- Landbruksministeren informerer om det positive møtet med NKK, DNV og MT
- Men etter det har vi hatt flere nye landbruksministere....
- Og NKK har hatt flere nye møter

32 Kritikken fra samfunnet kan synes urettferdig....

-men vi må ta den på alvor!
- Selv om det er «typisk norsk å være god» MÅ vi bli enda bedre!
- Vi trenger «wake up calls»!
- Vi må bygge positive relasjoner med de som kritiserer....
 - og vise at vi virkelig tar utfordringene på alvor
-
-

33 Det er ikke bare de kortsnutede rasene som utsettes for kritikk

Anne Woldmo, jurist og hundeeinstruktør:

«Vi har latt hunder som er nervøse, har separasjonsangst, er aggressive og andre som absolutt ikke burde føre sine gener videre, fått gjort nettopp det – på grunn av menneskets kortsiktige mål med

avlens: Å produsere nok en champion i utstillingsringen!»

34 **Torill Moseng, daværende president i Den norske veterinærforening, ser ofte hunder med helseproblemer som må korrigeres kirurgisk:**

- De dyrene som har den dårligste anatomien har daglige plager
 - Disse dyrene er født til lidelse og vil ha vesentlige helseproblemer hele livet dersom det ikke blir korrigert kirurgisk
 - For mange av dem er det bedre dyrevelferd å bli avlivet
- Årsaken til utviklingen er trolig et ønske om å avle fram hunder som vinner priser på utstilling
- Jørn Yngve Sørum, Dyrebeskyttelsen (Rapport utarbeidet av veterinærer)
 - De (NKK) kan styre utseende på norske raser
 - De vil kanskje si at de følger en internasjonal rasestandard. Men en rasestandard er ikke hevet over norsk lov

35

**Dyrehelsemessige aspekter ved avl av rasehunder i Norge
En uavhengig statusrapport**

Forfattere av rapporten:

Heidi Sjetne Lund, Vibeke Rootwelt og Ann Margaret Grøndahl
Institutt for sports- og familiedyrmedisin, NMBU Veterinærhøgskolen

Initiativtaker til rapporten: Dyrebeskyttelsen Norge Oslo og Akershus

36 **Sammendrag av rapporten**

- Mange hunderaser skal i henhold til rasestandarden ha et eksteriør som viser seg å forårsake betydelige helseproblemer hos mange individer
- I tillegg har mange hunderaser høy forekomst av arvelige sykdommer som er uavhengig av rasens eksteriør
- Begge disse hovedgruppene av helseproblemer påfører mange individer smerter og ubehag
 - Betydelige respirasjonsproblemer hele livet
 - Kroniske øye-, hud- og leddsykdommer
 - Mange av helseproblemene er en følge av vårt avlsarbeid og er således menneskeskapte
 - Helseproblemene innen flere hunderaser er for mange individer så alvorlige at tiltak snarest bør iverksettes

37 **Mulige tiltak foreslått i rapporten**

1. Forby avl på hunderaser med store helseproblemer
2. Krysse inn andre raser for å reversere ekstreme eksteriøre trekk som har ugunstig helsemessig

betydning

3. Velge avlsdyr blant de minst ekstreme individene innen rasen og snu utviklingen på den måten
4. Kreve veterinærattest for hunder som skal på utstilling eller gjennomføre veterinærkontroll på selve utstillingen
5. Arbeide for at forsikringsselskapene har forsikringsrestriksjoner for hunderaser med store helseproblemer
6. Gå ut med informasjon til fremtidige hundeeiere om de alvorlige helseproblemer enkelte hunderaser har
7. Når det utføres veterinærbehandling som skyldes arvelig sykdom eller et uheldig eksteriør, bør dette rapporteres til for eksempel NKK, og individet bør utelukkes fra avl
- 8.

Rapport om kliniske diagnoser i DogWeb –

be din veterinær å rapportere arvelige sykdommer hos din hund!

1.

38 **Rasestandarden får ofte skylden..**

- ...men er det rettferdig?
- Min påstand: *Hvis vi virkelig avler etter rasestandarden unngår vi hunder med ekstreme detaljer som går på bekostning av hundenes helse*
-

39 **Rasestandard**

Mops (2010):

- Godt åpne nesebor. Trange nesebor og kraftig rynke over nesen er uønsket og må straffes hardt
- Snuteparti: Relativt kort, stump, kvadratisk, ikke oppsvingt. Hverken øyne eller nese må påvirkes negativt eller bli dekket av rynken over nesen

Engelsk bulldog (2010)

- Snuteparti: Kort, bred, svinger oppover og er meget dyp fra øyekroken til munnviken. Hvis nesefold, hel eller oppdelt, må ikke påvirke negativt eller skjule øyne og nese
- Trange nesebor og kraftig nesefold er ikke ønskelig og skal trekkes mye for
- Diskvalifiserende feil: Tegn til pusteproblemer (stod også i 2004)

–

–

–

40 **Utstående øyne**

Mops: Øyne: Mørke, relativt store, runde i formen.. Aldri utstående, overdrevne eller med noe synlig hvitt når hunden ser rett fram. Uten synlige øyeproblemer.

Tibetansk spaniel: Øyne: Mørk brune, middels store, ovale, klare og uttrykksfulle. Plassert godt fra hverandre, men fremoverrettet

- Grunn øyehule
- Skader på hornhinnen
- Ruptur av øyeeple (dårlig støtdempning)
- Prolaps av øyet

41 **Hvis ikke rasestandardene har skylden...**

- ...hvem har da skylden?
- Svært mange (inkl oppdrettere) leser ikke standarden...
- ...men tolker den mer eller mindre slik de selv – eller dommerne - ønsker
- «Overtyping» har vært et stort problem innen avl – og utstilling!
- Er det bare oppdrettere av de uregistrerte hundene som har skylden for problemene?

42 **Gir NKKs registreringsstatistikker et riktig bilde av den norske hundepopulasjonen?**

- I «gamle dager» antok vi at nesten alle (>90%) av renrasede hunder var registrert i NKK
- Slik er det ikke lenger for de fleste raser!
 - I Norge vet vi ikke hvor stor andelen er (antar den er rundt 50%)
 - I Danmark vet de det
 - Obligatorisk ID-merking av alle hunder ved 8 ukers alder – pålagt av myndighetene (fra 1993)
 - Lovpålagt at alle hunder må registreres i Dansk Hunderegister (DHR)
 - Eier er pålagt å sørge for at alle hunder blir ID-merket og registrert i DHR senest når den er 8 uker
 - Innførsel av hund >8 uker: Den som innfører hunden er pliktig til å registrere hunden i DHR innen 4 uker etter innførsel
 - Eier pålagt å
 - » oppbevare dokumentasjon
 - » melde fra om «endrede opplysninger» (eierskifte) innen 4 uker
 - Eier kan melde om hundens død til DHR

43 **Statistik DHR – DKK %**44 **UTSTILLINGER SKAL VÆRE POSITIVT!**

Det SKAL være sunt å være vakker!!

45 **Observere – konkludere - beskrive**

- 3 minutter

46 **Hunden må vurderes som en helhet....**

.....ikke kun som en samling av detaljer.....

47 **Er det verre å ha en glad hale enn en dårlig front?**48 **UNNGÅ EKSTREME DETALJER!!!!**

Rasespesifikke dommeranvisninger

Breed Specific Instructions regarding exaggeration in pedigree dogs

BSI

49 **Grunnleggende krav til alle raser**

- Pust
 - Alle hunder skal kunne puste normalt og ubesværlig, også under bevegelse.

- Øyne
 - Alle hunder skal ha sunne, klare øyne uten tegn på irritasjon.
- Bitt og tenner
 - Alle hunder skal ha sunne tenner og funksjonelt bitt slik det er beskrevet i rasestandarden. Feilplasserte tenner kan skade tannkjøttet. Kjevvene skal kunne lukkes normalt.
 - Tannkjøttet skal ikke ha noen form for skade, irritasjon eller ødeleggelse. Slike avvik kan være kliniske tegn på helseproblem, og skal bedømmes deretter.
- Vekt/hold
 - Ingen hunder skal være overvektige eller for tynne. Alle hunder skal være i god muskelkondisjon.

50 **Grunnleggende krav til alle raser**

- Hud og pels
 - Alle hunder skal ha frisk hud uten tegn på irritasjon.
 - Omfanget og presentasjonen av pelsen skal følge beskrivelsen i rasestandarden, og skal ikke være så omfattende at det negativt påvirker hundens velferd og dens mulighet til å bevege seg fritt og sunt, også i dagliglivet.
- Bevegelse
 - Alle hunder skal bevege seg uanstrengt og rasetypisk.
- Atferd
 - Alle hunder skal ha temperament som gjør at de kan fungere i det moderne samfunnet. Rasetypisk atferd skal noteres og respekteres, så lenge den ikke begrenser sosial omgang og tilgjengelighet.
 - Overdreven fryktreaksjon eller skyhet er aldri ønskelig.
 - Ukontrollert aggressiv atferd eller panisk fluktforsøk skal ikke tolereres og skal følgelig medføre premiegraden "diskvalifisert".
 - Atferdstrekk nevnes spesielt i BSI-teksten der de utgjør et risikoområde.

51 **Obligatorisk utfylling av skjema i ringen**

- Alle risiko-rasene
 - Frivillig for andre raser
- NKK har en digital løsning, dommer må fylle ut skjema elektronisk etter at den aktuelle rasen er dømt
 - Hvis skjema ikke er utfylt, skal det være umulig å gå videre med å skrive kritikker for neste rase

52 **Hva skal en raseklubb være?**

- En klubb for de mange – eller en klubb for de få?
- *Retningslinjer for avl – hvor skal man legge listen?*
- Grunnleggende regel: Avlsrestriksjonene til sammen skal ikke utelukke mer enn 50% av rasen
 - Hva med krav til utstillingsresultater?
 - Skal være utstilt (premiert)? Very good? Excellent? CK? CH?
 - Hvor mange hunder er utstilt? 15%? 20%? 30%? 40%?

– Utelukke alle hunder med svak grad av HD i en rase hvor 40% av hundene har HD (og de fleste av dem har kanskje svak grad)?

- Indeks

53 **Skal klubbene være til for «eliten»..**

- ..eller skal vi jobbe for hele rasen – og alle medlemmene?

54 **Klubb og avlsråd....**

- ... bør arbeide for inkludering, kommunikasjon og opplysning
- Det hjelper ikke med velmenende regler hvis en stor del av klubbens oppdrettere står utenfor
 - Den vanlige valpekjøper ønsker en hyggelig og frisk hund – ikke en champion
- Ta kontakt med oppdrettere som står utenfor – kommuniser og inkluder
- Oppdretterkonferanser, gruppediskusjoner
- Bruk gjerne hele helgen – og ha en hyggelig fest lørdagskvelden!
-

55 **Hva er det viktigst å legge vekt på?**

- MENTALITET
- MENTALITET
- Helse
- Bruksegenskaper
- Sunt, rasetypisk eksteriør
- God genetisk bredde!
- Unngå matadoravl

56 **Ting tar tid....**

- ...men faktisk har vi ikke mye tid å miste!
- «Klubbens regler skal overholdes for å få kullet på valpelisten»
- Har noen av dere problem med at det er for mange kull på klubbens valpeliste??
- Jeg har sjekket noen klubber – og enkelte har INGEN kull listen....
-og det i en tid hvor det er «valpeboom» i de fleste raser

57 ***DET ER VIKTIGERE ENN NOEN SINNE AT MAN STÅR SAMMEN FOR HELE RASENS BESTE!***

58 **Det er ikke bare usunne eksteriørtrekk som får kritikk av samfunnet**

Minimale forskjeller mellom raser/varianter

59 **Raseavlens utsettes for massiv kritikk**

- ...for at vi legger større vekt på små forskjeller mellom ulike varianter, som størrelse, pelslengde og farge, framfor å bidra til sunne, bærekraftige populasjoner
- Vi ønsker at vi sammen med raseklubbene kan arbeide for å opprettholde og fortrinnsvis øke den genetiske variasjonen i populasjonen
- Dette vil være grunnleggende både for framtidens sunne raseavl og raseavlens omdømme

60 **FCIs generelle og rasespesifikke retningslinjer angående krysninger av raser og varianter**

FCI general and breed-specific guidelines about crosses of breeds and breeds varieties

- 61 **Tidligere måtte kryssning – også av varianter – godkjennes av rasens hjemland**
- 62 **Internasjonalt arbeid for å få reglene forandret**
- Joint meeting, Brussel april 2011
 - FCI Standard Commission og Scientific Commission + presidenten i Breeding Commission
 - Utarbeidet et forslag som ble sendt til General Committee
 - Som forandret forslaget (pkt 2) før det ble sendt til General Assembly 2011
 - Joint meeting (FCI Standard, Scientific, Breeding Commissions) april 2014 utarbeidet et nytt forslag
- 63 **Fordeler med å krysse varianter og nært beslektede raser**
- Bidra til økt genetisk variasjon
 - Breidere avlsbase og bedre mulighet til å redusere forekomsten av helse- og atferdsproblemer
 - Bidra til å gjøre det enkelte individ og rasen som populasjon, mer motstandsdyktig mot sykdom forårsaket bla. bakterier, virus og parasitter, gjennom bedring av hundenes immunforsvar
 -
 -
 -
- 64 **NKK legger forholdene til rette for at disse variantene kan krysses, slik det er angitt i FCI sine retningslinjer**
- Pelstype, farge og størrelsesvariant skal oppgis på alle hundenes stamtavle
 - NKKs datasystem tilrettelegges for at disse opplysningene kommer med på alle hundene i stamtavlen, dvs i 3 generasjoner, så langt de nødvendige informasjonene foreligger
 - DNA-resultater for pels og farge kan registreres i DogWeb
- 65 **I NKK er det opp til raseklubbene avgjøre hvorvidt vi tillater kryssning av varianter/nært beslektede raser som står på FCI sin liste**
Raseklubbene har forvaltningsansvaret
- Mange klubber har sagt ja – noen har sagt nei
- 66 **Kryssningsprosjekter på 4 av våre 7 nasjonale raser**
Dette er vi stolte av!
- Øke den genetiske bredden, bedre fertilitet, helse og bruksegenskaper
 - Kryssningsprosjekt på norske harehunder siden begynnelsen av 90-tallet
 - Dunker/hamiltonstøver/norske rasene
 - Hygenhund/dunker/hamiltonstøver/finsk støver
 - Haldenstøver/hygenhund/norske rasene
 - Kryssningsvalper i 1. generasjon X-registrert

- Avlsrådet bestemmer videre bruk (uten X)
- Gj.sn. kullstørrelse i disse rasene: 6,5-8,5 valper
- Lundehundprosjektet
 - Startet 2014
 - Krysses med
 - 2 norsk buhund
 - 1.gen=8; 2.gen=38; 3.gen=7
 - 2 islandsk fårehund
 - 1.gen=4, 2.gen=4, 3.gen=4
 - 1 norrbotnspets
 - 1.gen=4
 - X-registreres i flere generasjoner
 - X-registrerte hunder kan kun pares med lundehund
 - Pares inn i den ordinære stammen etter noen generasjoner – basert på helse og eksteriør
 - Hundene vil se ut som vanlige lundehunder med deres helt spesielle anatomiske egenskaper, men med bedre genetisk bredde, helse og fertilitet

67 **Vi må ta samfunnets kritikk på alvor!**

- Vi må arbeide FOR sunne rasehunder – MOT raseforbud!

68 **Raseklubbene har et STORT ansvar!**

- *Hva kan klubbene gjøre for at rasen skal være sunn og funksjonell – og bærekraftig?*
- *Og hvordan vil dere vise potensielle valpekjøpere og samfunnet for øvrig at rasen virkelig er frisk og funksjonell?*
 - *Og at dere jobber med de problemer som finnes?*
- *At det er bedre å kjøpe en registrert rasehund enn en som er uregistrert – eller en blandingshund?*
- *Hva kan dere gjøre for å ivareta rasens bruksegenskaper?*
- *Uansett rase – det er flest hverdager i livet....*

69 **Det er ikke nok at noen er gode -**

- styre og avlsråd må jobbe sammen med oppdretterne for at HELE rasen skal være god og sunn!

70 **La dommen være en vekker - alle trenger en vekkeklokke i blant**

La dommen være starten på et enda bedre samarbeid –

på alle nivåer innenfor organisasjonen NKK

og med fagfolk, forskere og myndigheter

Sammen er vi sterke – sammen får vi det til!!

Dommen er selvsagt anket – og neste gang håper vi at vi vinner!

71

72 **Svar fra Mattilsynet oktober 2015**

- Mattilsynet erkjenner NKKs engasjement for å motvirk effekter av uheldig avl
- Meldeplikt vil effektivt utelukke opererte hunder fra NKKs avlssystem
 - Organisert avl kan dreie i retning som gjør at færre hunder opplever medfødte pusteproblemer
- Kan føre til at avlshunder som har behov for operasjon ikke blir operert – oppdretter vil unngå avlssperre
- Fare for at avl på uregistrerte hunder kan øke ytterligere
 - Meldeplikt og obligatorisk ID-merking kan redusere dette
 - Men kan bidra til at en økende andel (usunne) hunder importeres fra utlandet
- Selv om NKK tilbyr seg å ta ansvar for den praktiske driften av registeret, vil MT være ansvarlig for utvikling av regelverk og tilsyn med dette
 - Det er tid- og ressurskrevende å få forskriftsfestet slike ordninger

73 **Svar fra Mattilsynet oktober 2015**

- Det er først og fremst hundeeiernes, oppdretternes og veterinærenes ansvar å forhindre dyrevelferdsmessig uforsvarlig avl
 - Veterinærene har plikt til å bidra
 - Skal fraråde hundeeiere å bruke i avl hunder som er operert for å avhjelpe negative konsekvenser av arvbare defekter
- Ikke det offentliges primære oppgave å forskriftsfeste systemet som skal hjelpe partene å oppfylle sine forpliktelser, selv om denne typen tiltak noen ganger kan være berettiget
- I denne saken mener vi tiltakene som foreslås ikke er den mest hensiktsmessige måten å løse problemet på
 - Tvisomt om innsatsen vil stå i forhold til resultatet
- Utover dette mener vi at problemet antagelig langt på vei kan og bør ordnes på privat og frivillig grunnlag